

d'analitzar qüestions problemàtiques des del punt de vista teològic, com poden ser el reconeixement d'un context politeïsta originari en la redacció de Gènesi 1, 24, o la manca de congruència biològica i cosmològica en passatges com Gènesi 1, 5; 1, 13 i 1, 14-15, una manca de congruència que l'autor explica a partir del recurs a la "lògica teològica".

El cert és que, en línies generals, *La primera vegada del món* és un volum valuós, que sintetitza adequadament les discussions acadèmiques més recents sobre la temàtica tractada. Es tracta, per tant, d'un text molt útil en l'àmbit de la docència universitària. Cal remarcar, però, que es podrien haver polit alguns aspectes per tal d'assolir una major coherència i homogeneïtat. Així, per exemple, en el capítol sobre Egipte trobem que algunes de les fonts primàries comentades apareixen citades en anglès o en castellà. Sens dubte, hauria estat preferible haver traduït aquelles fonts al català, tal com s'ha fet en els altres tres capítols. En qualsevol cas, com dèiem, el llibre té un valor acadèmic indubtable, i posa a disposició del lector en llengua catalana una eina eminent per a l'estudi de les tradicions religioses de la Mediterrània antiga.

Jordi Vidal
 Universitat Autònoma de Barcelona

Tània Alaix / Amadeu Pons, *Jesús Alturo i Perucho, filòleg, paleògraf, historiador de la cultura. Breu biobibliografia*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2024, 157 pàgines. ISBN: 978-84-9191-318-4.

Quan em vaig incorporar al Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana de la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 2010, alguns dels meus companys de l'àrea d'Història Antiga, a poc a poc, em varen anar informant sobre qui eren la resta d'integrants d'un departament immens, que té més de vuitanta membres. Aquelles converses informals, com és fàcil d'imaginar, eren una barreja de tafaneries i valoracions acadèmiques més o menys acurades sobre la feina dels diferents professors. Tanmateix, ràpidament em vaig adonar que les paraules adquirien un to més solemne quan feien referència a Jesús Alturo, catedràtic de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica. La idea que em transmetien els meus companys era que es tractava d'algú amb una vàlua acadèmica inqüestionable i reconeguda, una veritable eminència en el seu àmbit d'especialització. Ara, catorze anys després de la meua arribada al departament, el professor Alturo compleix els setanta anys i es jubila, i la seva esposa, Tània Alaix, i Amadeu Pons li dediquen la breu obra que comentarem tot seguit i que suposa un merescut homenatge al seu protagonista.

Tal com s'indica al subtítol del treball, el llibre és una breu bibliografia del professor Alturo, on la part dedicada a la bibliografia (setanta-nou pàgines) és molt més extensa que no pas la de la biografia (vint-i-dues pàgines).

La biografia, potser massa breu, ofereix un recorregut per les diferents etapes de la vida d'Alturo: els seus primers anys a Pont de Suert, el trasllat de la família a Barcelona, els estudis de filologia clàssica a la UAB, la seva incorporació al departament com a professor, primer de Filologia Llatina i després de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica, les seves principals fites en l'àmbit de la recerca, etc. Les fonts utilitzades per confegir aquest apartat són diverses entrevistes publicades, així com converses privades, una font d'informació del tot privilegiada, que s'ha pogut fer servir gràcies al fet ja comentat que un dels autors de l'obra, Tània Alaix, és l'esposa d'Alturo.

Després de llegir l'apartat biogràfic, ens crida molt l'atenció la trajectòria intel·lectual rica i complexa de l'homenatjat. Així, en un primer moment, i sota el mestratge d'Antonio López Eire, semblava que Alturo optava per l'estudi de la filologia grega. Més endavant, però, es decantà per la filologia llatina i l'origen de la llengua catalana, i sota la direcció de Marc Mayer, va escriure una tesi doctoral intitolada "L'arxiu de Santa Anna de Barcelona (fons de Santa Anna i de Santa Eulàlia del Camp) del 942 al 1200: aproximació històrico-filològica" (1981). Finalment, però, i en bona part a causa de la influència exercida per Anscari M. Mundó, s'acabà especialitzant en els àmbits de la paleografia medieval, la codicologia i la diplomàtica, àmbits en els quals ha excel·lit i ha obtingut un merescut reconeixement tant nacional com internacional.

L'extens apartat bibliogràfic del llibre recull amb detall l'impressionant llistat de publicacions de l'autor. Allà s'aprecia com, lluny d'acomodar-se, el treball dut a terme per Alturo s'ha intensificat notablement al llarg del temps. Així ho indica, per exemple, el fet que el 1986 publiqués un total de dos articles i dues recensions, mentre que el 2023 hagi publicat fins a vint-i-dos treballs (llibres, capítols de llibre, articles, entrevistes, etc.).

L'obra inclou també un proemi (p. VII-IX) a càrrec de Joan-Enric Vives i Sicília, arquebisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra; un text introductor i ("El servidor de la paraula, de la història i del nostre poble") de Josep M. Martí i Bonet, arxiver diocesà de Barcelona (p. XI-XVII); una nota introductòria a càrrec dels autors de l'obra (p. XIX-XX) on presenten breument el contingut del llibre; una selecció de fotografies que recullen alguns instants destacats de la trajectòria vital d'Alturo (p. 97-112); i un epíleg que conté tres sonets escrits per Jordi Llavina i dedicats a l'homenatjat (p. 121-131). L'obra es tanca amb un útil índex analític (p. 133-156), que facilita molt la consulta puntual del treball que ressenyem.

En definitiva, estem davant d'un llibre molt ben fet, i que, ja des d'ara, s'ha convertit en un punt de referència inevitable per a l'estudi de la figura d'Alturo. Només podem lamentar la brevetat de l'obra, que ens deixa amb ganes

d'aprofundir més en el coneixement del personatge i en la magnitud de les seves aportacions intel·lectuals.

Jordi Vidal
Universitat Autònoma de Barcelona